

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ mgr IZABELI POŁOŃSKIEJ

Podstawowe dane osobowe recenzenta

Wrocław, dnia 22.08.2017 r.

dr hab. Izabela Jeżowska, prof. PWST

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina: wokalistyka

Wydział: IV

Instytut: Edukacji Muzycznej

ul. Górska 10

e-mail: iza.jezowska@gmail.com

Zleceniodawca opinii

Rada Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, pismo z dnia 3 lipca 2017 roku.

Dotyczy

- Uchwały nr 34/IV/2014/2015 Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi z dnia 2 lipca 2015 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej *wokalistyka* na wniosek mgr Izabeli Połońskiej,
- Uchwały nr 37/IV/2014/2015 Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi z dnia 2 lipca 2015 roku w sprawie wyznaczenia recenzenta w osobie dr hab. Izabeli Jeżowskiej,
- Uchwały nr 12/IV/2016/2017 Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 roku w sprawie wyznaczenia promotora przewodu doktorskiego mgr Izabeli Połońskiej w osobie prof. dr hab. Ziemowita Wojteczaka.

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady Wydziału pisma nr 14/III/2012 sygnowanego datą 3.07.2017 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej **Pani mgr Izabeli Połońskiej pt. „Indywidualna wrażliwość wykonawcy na słowo i towarzyszącą mu muzykę w wybranych utworach łódzkiego kompozytora Piotra Hertla, drogą do interpretacji aktorskiej”** została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału w dniu 2 lipca 2015 roku:

- uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwała o wyznaczeniu recenzentów pracy doktorskiej,

oraz dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału w dniu 22 lutego 2017 roku:

- uchwała o wyznaczeniu nowego promotora w osobie dr hab. Ziemowita Wojtczaka.

Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej *wokalistyka*, wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej Pani mgr Izabeli Połońskiej oraz wyznaczeniu promotora.

Podstawowe dane o kandydatce

Mgr Izabela Połońska urodziła się 4 lutego 1976 roku w Łodzi. Jest absolwentką Szkoły Muzycznej I i II stopnia w klasie fortepianu, Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi w klasie śpiewu solowego prof. Beaty Zawadzkiej-Kłos (rozpocząła studia w klasie prof. Adeli Winiarskiej-Skrzyneckiej) oraz Mistrzowskich Podyplomowych Studiów Wokalnych Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie prof. Christiana Elssnera (ukończonych w 2005 roku z wynikiem bardzo dobrym). Brała również udział w mistrzowskich kursach wokalnych u Teresy Żylis-Gara, prof. Christiana Elssnera, prof. Ingrid Kremling-Domanski i prof. Toma Krause. Jest związana z Teatrem Logos, działającym przy Kościele Środowisk Twórczych oraz współpracuje z Katedrą Kameralistyki Akademii Muzycznej w Łodzi w charakterze ilustratora. Pracuje w macierzystej uczelni w Biurze Współpracy Międzynarodowej. Jest członkiem Zarządu Łódzkiego Oddziału Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków (SPAM).

Przebieg pracy zawodowej

- działalność artystyczna

Kandydatka przedstawiła czytelne zestawienie swojego dorobku artystycznego, podzielonego na koncerty w poszczególnych latach oraz inne działania.

Artystyczna działalność wykonawcza obejmuje okres od 1999 roku do maja 2015 roku i są to głównie koncerty (w liczbie prawie 50), w których Izabela Połomska śpiewała - początkowo jako sopran, później jako mezzosopran: koncerty wieńczące studia (dyplomowe), wieczory muzyczne w łódzkiej Akademii, audycje muzyczne w wykonaniu studentów klas kameralnych, koncerty w ramach konferencji i sesji naukowych w łódzkiej Uczelni, muzyczne wieczory i koncerty w ramach festiwalu w Politechnice Łódzkiej, koncert uczestników Kursu Interpretacji Muzyki Oratoryjnej i Kantatowej, koncerty okolicznościowe (głównie świąteczne, ale także uświetniające szczególne wydarzenia, np. wręczenie nagród), koncerty kameralne w różnych ośrodkach (np. w Renesansowym Dworze Obronnym w Pabianicach, Muzeum Miasta Łodzi, Tarnobrzeskim Domu Kultury, Muzeum Kinematografii w Łodzi, Filharmonii Łódzkiej, Łódzkim Domu Kultury, Stacji Nowa Gdynia w Zgierzu, w Parku Źródlika, w Pałacu Herbsta, w Muzeum Fabryki w Manufakturze, w kawiarni Kalinowe Serce w Warszawie, na Rynku Starego Miasta w Warszawie, na wyspie Sułkowiec Pierwsze, a także najbardziej liczne koncerty w Kościele Środowisk Twórczych.

W okresie tym Artystka nie występowała poza granicami kraju.

Repertuar koncertów oscylował początkowo wokół utworów klasycznych (arie operowe, oratoryjne i koncertowe, pieśni), a po 2011 roku zaczął koncentrować się na piosenkach popularnych i poetyckich, m.in. łódzkiego kompozytora Piotra Hertla, którego dotyczy praca doktorska.

W dokumentacji znalazło się także nagranie DVD z koncertu Inaugurującego IX Międzynarodowy Festiwal „Muzyczna Wiosna na Politechnice Łódzkiej, na którym Pani Izabela Połomska zaśpiewała 8 piosenek z kręgu piosenki aktorskiej i poetyckiej różnych autorów.

Dokumentacja zawiera również dział „inne”, gdzie spodziewałam się znaleźć osiągnięcia pedagogiczne i naukowe Kandydatki, jednakże okazało się, że to również działania artystyczne, lecz nie mieszczące się w głównym nurcie - koncertowym.

I tak - mgr Izabela Połomska była koordynatorką projektów studenckich (musical Łódź Story), koordynowała występy innych artystów, prowadziła liczne koncerty, recytowała wiersze, brała udział w jury konkursów, a także występowała w spektaklach Teatru Logos („Długi obiad świąteczny” - rola Łucji jr, „Przypowieść” - rola ruchowa, „Święci grzesznicy” - dwie role ruchowe, „Dialogi Karmelitanek” - rola Młodszej Przeoryszy - mówiona i śpiewana oraz „Sen Fortynbrasa” - rola Ofelii).

Nie znalazłam w dokumentacji opisów działalności naukowej i pedagogicznej (ewentualnie można pod nie podciągnąć występy w ramach sesji i konferencji naukowych oraz pracę w charakterze ilustratora), zaś działalność organizacyjna to bez wątpienia zadania koordynatora, jednakże nie ma to wpływu na ocenę dorobku Kandydatki.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr Izabeli Połomskiej pt. „**Indywidualna wrażliwość wykonawcy na słowo i towarzyszącą mu muzykę w wybranych utworach łódzkiego kompozytora Piotra Hertla, drogą do interpretacji aktorskiej**” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD „Piosenki Piotra Hertla”) oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne stanowi 15 piosenek do muzyki Piotra Hertla:

1. ***Balony*** / sł. Wiesław Machejko (3:00)
2. ***Bajka o oleandrach zieloniutkich*** / sł. Andrzej Wilczkowski (4:00)
3. ***Bez płaszcza idę przez miasto*** / sł. Janusz Słowikowski (4:22)
4. ***Koty*** / sł. Andrzej Wilczkowski (3:45)
5. ***Lecą liście kolorowe*** / sł. Robert Gluth (3:18)
6. ***Ballada o kulawym sercu*** / sł. Janusz Słowikowski (4:45)
7. ***Zielony Pejzaż*** / sł. Ryszard Czubaczyński (2:24)
8. ***Francesco i jego kapelusz*** / sł. Janusz Słowikowski (4:13)
9. ***Tommy*** / sł. Janusz Słowikowski (4:00)
10. ***Moja bezsenność*** / sł. Janusz Słowikowski (4:00)
11. ***Jedno z nieba, drugie z wody*** / sł. Janusz Słowikowski (4:47)
12. ***Powroty*** / sł. Janusz Słowikowski (4:00)

13. *Kaspijska noc* / sł. Piotr Hertel (3:11)

14. *Kocham wszystko, czyli Szlagier* / sł. Janusz Słowikowski (3:27)

15. *Parasolki* / sł. Janusz Słowikowski (4:20)

Kandydatka zarejestrowała je w Studio Nagrań Akademii Muzycznej w Łodzi przy ulicy Żubardzkiej 2a w dniach 29 stycznia i 4 lutego 2016 roku, z towarzyszeniem muzyków: Aleksandra Nawe (fortepian), Leszek Kołodziejcki (akordeon), Bartosz Stępień (kontrabas), Radosław Bolewski (instrumenty perkusyjne).

Kolejność utworów na płycie jest przemyślana, logiczna, i może być przykładem właściwego konstruowania programu recitalu. Zresztą sama Artystka zauważa, że kolejność prezentowanych kompozycji nie jest przypadkowa - szukając optymalnego układu utworów na płycie, starała się je zróżnicować „czasem tylko zatrzymując na dłużej uzyskany wcześniej nastrój”. Według mnie udało się - zgodnie z zamierzeniem - zbudować pewną spójną całość, tworzącą rodzaj emocjonalnej opowieści. Ta spójność czasem może być monotonna (jak to bywa w przypadkach, gdy jeden wykonawca wykonuje kilkanaście utrzymanych w podobnym klimacie utworów jednego kompozytora), jednak w przypadku płyty Izabeli Połńskiej nie ma mowy o nudzie. Nastrój w trakcie tej wokalnoinstrumentalnej opowieści zmienia się z klimatów energetyczno-satyrycznych poprzez baśniowość, uspokojenie, wytchnienie emocjonalne, relaks, głębokie emocje intymne, aż do pożegnania i wytchnienia.

Izabela Połńska dysponuje lirycznym głosem o interesującej, przyjemnej barwie, wyrównanej na całej długości skali. Większość utworów ze względu na swoją tonację wymusza operowanie głównie rejestrem piersiowym, ale Artystka z łatwością uzyskuje przejścia do rejestru głowowego tam, gdzie jest to wymagane, i brzmi to bardzo naturalnie, niewymuszenie. Sama używa określenia operowania „zrelaksowanym głosem”, które doskonale oddaje charakter brzmienia. Równocześnie potrafi przy pomocy zmiany koloru głosu, jego natężenia czy zmiany sposobu impostacji różnicować barwę, wzmacniać zamierzone efekty i nastroje (np. zamierzone uwydatnienie nosowych samogłosek i zgłosek czy wrażenie „dudniącego” głosu). Spore znaczenie ma również dykcja - zawsze idealna (zrozumiałe są wszystkie słowa), czasem nawet przesadnie staranna, a czasem - spowolniona na sposób bluesowy (zawsze celowo, by wzmocnić przekaz znaczeniowy słów).

Również celowo stosowany jest zabieg zastępowania linii melodycznej wypowiedzianymi niektórymi wyrazami czy frazami, złamanie fraz melodeklamacją (np. na końcu utworu występuje recytacja). Do niej w jednym przypadku dołączony jest przydech,

zastosowany w celu uzyskania efektu - jak pisze Kandydatka - „przydymienia, odrealnienia”. Piosenkę „Powroty” Artystka zakończyła swoistym zabiegiem, a mianowicie - chrapaniem. Cały utwór jest zresztą pełen skrajnych barw głosu, jaskrawych kontrastów.

W piosence „Kocham wszystko, czyli Szlagier” Wykonawczyni w ostatnim refrenie bezpośrednio po swobodnym „rozśpiewaniu” przechodzi w skrajny szept, a kończy utwór znowu melodeklamacją. Melorecytacja pojawia się też w ostatniej, najbardziej znanej piosence Piotra Hertla - „Parasolki”.

Mimo wszystkich kolorystycznych i deklamacyjnych zabiegów, głos Artystki pozostaje czysty, prosty, w sumie jasny, co pogłębia wrażenie, że śpiewa ona bez wysiłku, a przy tym przekazuje jakieś przesłanie.

Nie sposób nie wspomnieć o towarzyszącym linii wokalne akompaniamencie, który wspomaga zamysły interpretacyjne Izabeli Połońskiej (doskonała Aleksandra Nawe przy fortepianie) - prowadzi z głosem dialog, wzmacnia efekty, instrumentalne fragmenty solowe uzupełniają i wypełniają utwory. W aranżacji ośmiu piosenek odstąpiono od wiernego zapisu fortepianowego Piotra Hertla w celu wzmocnienia przekazu słowno-wokalnego.

Wspominałam o lirycznym charakterze głosu Kandydatki - jednakże są fragmenty, gdzie pokazuje ona również wolumen (mimo, że dominuje dynamika *mezzopiano*, *mezzoforte*, czasem *piano*). To, co od razu daje się zauważyć, to muzykalność Wokalistki, a także szczególny sposób interpretacji, który cechuje szczerłość i prostota, chociaż każdy z utworów jest doskonale przemyślany, i nie ma w nim miejsca na improwizację.

Dla mnie, jako śpiewaczki wykładającej w szkole teatralnej - te wszystkie elementy, przy jednoczesnym zachowaniu wszystkich wyznaczników poprawnego śpiewu (wyższe dźwięki nie są atakowane agresywnie, lecz idealnie podparte bez wchodzenia w przesadnie operowe brzmienie, co wymaga sporych umiejętności technicznych, podobnych do tych, stosowanych w technice beltingu), to bardzo duży walor śpiewu. Cieszy mnie brak jakichkolwiek manier i niepotrzebnych ozdobników. Pochwalić muszę również dobre operowanie oddechem w długich frazach oraz precyzyjną artykulację, która podkreśla znaczenie słów, ich spójność oraz ważną rolę warstwy literackiej (większość tekstów autorstwa Janusza Słowikowskiego, a jeden nawet samego kompozytora - „Kaspjijska noc”). Każde słowo przekazywane przez Izabelę Połońską jest autentyczne, a słuchacz odnosi wrażenie, że Artystka - mimo narratorskiego charakteru większości utworów - śpiewa bezpośrednio do konkretnego odbiorcy, a nawet prowadzi z nim dialog.

Całość dzieła artystycznego cechuje niesamowita wręcz konsekwencja i dążenie do realizacji własnej koncepcji twórczo-wykonawczej.

Stwierdzam, że w zarejestrowanym zapisie CD Izabela Połomska w konsekwentny sposób zrealizowała założoną przez siebie koncepcję wykonawczą dzieła artystycznego, sugestywnie i czytelnie przekazując charakter i oryginalność każdej z piosenek, dzięki zachowaniu poprawności śpiewu, docenieniu znaczenia słowa jako nośnika emocji, oraz dzięki trafności, głębi i dojrzałości interpretacji.

Podsumowując część recenzji dotyczącą oceny dzieła artystycznego stwierdzam, że kształt muzyczny dzieła oraz sztuka wykonawcza Kandydatki nie budzą w moim przekonaniu zastrzeżeń merytorycznych, a jego specyfikę i założony cel artystyczny dokumentuje w sposób logiczny i precyzyjny część opisowa pracy doktorskiej.

Część opisowa

Do dzieła artystycznego w postaci płyty, została dołączona praca pisemna, będąca jego opisem. Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz zakończenia, streszczenia w języku angielskim, bibliografii i czterech aneksów. Konstrukcja pracy jest logiczna i poprawna pod względem metodologicznym. Pod względem koncepcji opis dzieła został opracowany konsekwentnie.

We wstępie Autorka przywołuje słowa Witkacego na temat szczerości i naturalności sztuki, które później wybrzmiewają zarówno w całym opisie dzieła, jak i w samym dziele. Następnie wspomina o swoim pierwszym spotkaniu z piosenkami Piotra Hertla, pokrótce dotyka terminu „piosenka aktorska” oraz przedstawia czytelnikowi cel pracy - ukazanie, jak istotna jest indywidualna wrażliwość wykonawcy w procesie interpretacji piosenki.

Rozdział pierwszy to próba zdefiniowania określenia „wrażliwość wykonawcy” - w rozdziale tym Autorka, posiłkując się wybranymi materiałami z zakresu psychologii, stara się ukazać zasadę ciągłości w kształtowaniu się ludzkiej wrażliwości. Rozdział zawiera definicję wrażliwości a także analizę skąd się ona wywodzi. Interesujące jest to, że rozdział nie został zdominowany przez zagadnienia stricte psychologiczne, lecz każdy aspekt poparty został cytatami - między innymi również fragmentami wywiadów z artystami (ich całość znajduje się w Aneksach).

W rozdziale drugim Autorka próbuje odpowiedzieć na pytanie czym jest fenomen piosenki aktorskiej, i gdzie szukać jej źródła (w rzetelnym historycznym ujęciu, sięgając do początków kabaretów i przybliżając najważniejsze z nich, przedstawiając najważniejsze

postaci tworzących ten swoisty gatunek, przechodząc przez teatry studenckie, zatrzymując się na ważności przedmiotu „piosenka aktorska” w szkołach teatralnych, aż po instytucję PPA). Tu również znaleźć można kilka wypowiedzi ludzi znanych i ważnych dla tego rodzaju sztuki (Aleksander Bardini, Wojciech Młynarski, Krystyna Janda, Maria Peszek, Konrad Imiela).

Kolejny rozdział początkowo (w konspekcie pracy doktorskiej) miał być poświęcony osobie Piotra Hertla i jego bogatemu życiorysowi artystycznemu, ostatecznie zaś osoba łódzkiego kompozytora zajmuje w nim sporo miejsca, ale rozdział jest dość pojemny, i nasuwa się jednak sugestia podzielenia go na dwa mniejsze. Do samego zagadnienia wrażliwości wykonawcy w piosenkach Hertla dochodzimy bowiem przez rozległy podrozdział pierwszy zawierający niezwykle istotne dla procesu wykonawczego elementy techniczne - zagłębiamy się w znaczenie głosu, dykcji i oddechu, poznajemy różne techniki wokalne (belcanto, belting, SLS, mix technique i CVT). Drugi podrozdział traktuje o interpretacji w realizacji piosenki aktorskiej, a właściwy trzon, a nawet - można powiedzieć - esencję rozdziału stanowi podrozdział trzeci, nazwany nawet „Piosenki Piotra Hertla - opis dzieła artystycznego” oraz czwarty - „Wrażliwość wykonawcy jako czynnik determinujący interpretację piosenek Piotra Hertla”. Jakby tego było mało, są jeszcze dwa podrozdziały - „Aranżacja jako czynnik wspierający interpretację piosenek Piotra Hertla” i „Proces realizacji nagrania dzieła artystycznego”. Bardziej przejrzyste i logiczne byłoby podzielenie tego rozdziału na dwa mniejsze, ale nie jest to zarzut, a jedynie spostrzeżenie.

Zakończenie zwięźle zbiera wcześniejsze spostrzeżenia i udowadnia postawioną tezę, iż jednym z podstawowych czynników leżących u podstaw interpretacji piosenek Piotra Hertla (i w ogóle piosenki aktorskiej) powinna być wrażliwość wykonawcy.

Bibliografia jest dość rozległa (materiały zróżnicowane - o różnym stopniu wartości merytorycznej), można było również dopisać wymieniane wcześniej w przypisach źródła internetowe.

Dysertacja zawiera również trzy aneksy: pierwszy to biografia Piotra Hertla, drugi dotyczy działalności Studenckiego Teatru Satyry „Pstrąg”, trzeci to spis twórczości łódzkiego kompozytora, zaś na czwarty składają się bardzo interesujące wywiady (w większości autoryzowane): z Magdą Umer, ze Zbigniewem Zamachowskim, z Anną Marią Jopek, z Michałem Bajorem, z Krzysztofem Herdzinem, z Leszkiem Kołodziejakiem i z Radosławem Bolewskim.

Mimo drobnych błędów tekstowych, nielicznych „literówek” („Ludwig” Sempoliński) oraz nieprzejrzystych przypisów (kilkukrotnie użyte „Ibidem” na nowych stronach, zmuszające

czytelnika do poszukiwań pierwszego zacytowania źródła), opis dzieła został pod względem koncepcji zgrabnie opracowany, a zaprezentowana wiedza Autorki w pełni wykazuje znajomość przedmiotu prezentowanej tematyki - praca spełnia więc w wystarczającym stopniu wymagania formalne dotyczące konstruowania pisemnych prac naukowych. Nawiązując do przypisów - ich styl dla mnie osobiście jest zrozumiały, ponieważ sama czasami stosuję taki sposób konstruowania tekstu, ale wydaje mi się, że dla niektórych może być nieczytelny i irytujący - mianowicie chodzi o uzupełnianie myśli zawartej w tekście głównym, dokończanie jej w przypisie. Równie dobrze można było uniknąć niektórych przypisów, umieszczając ich treść w normalnym ciągu słownym - bądź w nawiasie, bądź oddzieloną myślnikami, bądź jako zgoła osobne zdanie.

Podsumowując ocenę dzieła artystycznego stwierdzam, że kształt muzyczny dzieła oraz sztuka wykonawcza Kandydatki nie budzą w moim przekonaniu zastrzeżeń merytorycznych, zaś część opisowa pracy doktorskiej w sposób wystarczający i konkretny dokumentuje jego specyfikę i założony cel artystyczny.

Konkluzja

Praca doktorska mgr Izabeli Połońskiej – zarówno zaprezentowane dzieło artystyczne, jak i jego opis - stanowi ciekawy, w pełni oryginalny materiał, który oceniam pozytywnie.

Dzieło prezentuje wysoki poziom artystyczny, a opis dzieła udowadnia rozległą wiedzę teoretyczną Doktorantki. Praca doktorska wnosi wiele interesujących treści w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Tym samym, niniejszym stwierdzam, że praca doktorska Pani mgr **Izabeli Połońskiej** spełnia wymagania ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

dr hab. Izabela Jezowska prof. PWST

